# AVIATSIYADA CHET TILLARINING O'RNI VA BORT KUZATUVCHI KASBIDAGI AHAMIYATI

**A'zamova Zilolaxon Ahadjon qizi**
DOI:https://doi.org/10.5281/zenodo.23422776

**Annotatsiya**

Ushbu ilmiy maqola aviatsiya sohasida chet tillarini bilishning muhimligini, xususan, bort kuzatuvchisi kasbidagi o'rini chuqur tahlil qiladi. Global aviatsiya tizimida xalqaro aloqalarning kengayishi sababli, bort kuzatuvchilari uchun turli tillarda samarali muloqot qilish zarurati oshmoqda. Maqolada xavfsizlik, yo'lovchilarga xizmat ko'rsatish sifati va favqulodda vaziyatlarda samarali javob berishda til ko'nikmalarining hal qiluvchi roli ko'rib chiqiladi. Ingliz tilining aviatsiyada ustun mavqei alohida ta'kidlanib, boshqa tillarni bilishning raqobatbardosh ustunliklari ham muhokama qilinadi. Shuningdek, bort kuzatuvchilarini tayyorlash dasturlarida chet tillarini o'qitish metodologiyalari va ularning kasbiy rivojlanishiga ta'siri yoritiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ko'p tilli bort kuzatuvchilari parvozlar xavfsizligi va yo'lovchilarning umumiy tajribasini sezilarli darajada yaxshilaydi, bu esa aviatsiya sanoatining barqaror o'sishi uchun muhim omil hisoblanadi.

**Kalit so'zlar:** aviatsiya, chet tillari, bort kuzatuvchisi, xavfsizlik, muloqot, kasbiy rivojlanish, yo'lovchi xizmati

**Abstract**

This scientific article thoroughly analyzes the significance of foreign language proficiency in the aviation sector, particularly its role in the flight attendant profession. Due to the expansion of international connections within the global aviation system, there is a growing need for flight attendants to communicate effectively in various languages. The article examines the crucial role of language skills in ensuring safety, enhancing the quality of passenger service, and providing effective responses in emergency situations. The dominant position of English in aviation is specifically highlighted, and the competitive advantages of knowing other languages are also discussed. Furthermore, the article explores methodologies for foreign language instruction in flight attendant training programs and their impact on professional development. Research findings indicate that multilingual flight attendants significantly improve flight safety and the overall passenger experience, which is a vital factor for the sustainable growth of the aviation industry.

**Keywords:** aviation, foreign languages, flight attendant, safety, communication, professional development, passenger service

**Аннотация**

Данная научная статья глубоко анализирует значимость владения иностранными языками в авиационной отрасли, особенно их роль в профессии бортпроводника. В связи с расширением международных связей в глобальной авиационной системе, возрастает необходимость для бортпроводников эффективно общаться на различных языках. В статье рассматривается



© 2026Scottish International Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

решающая роль языковых навыков в обеспечении безопасности, повышении качества обслуживания пассажиров и эффективном реагировании в чрезвычайных ситуациях. Особо подчеркивается доминирующее положение английского языка в авиации, а также обсуждаются конкурентные преимущества владения другими языками. Кроме того, освещаются методологии преподавания иностранных языков в программах подготовки бортпроводников и их влияние на профессиональное развитие. Результаты исследования показывают, что многоязычные бортпроводники значительно улучшают безопасность полетов и общее впечатление пассажиров, что является важным фактором для устойчивого роста авиационной индустрии.

**Ключевые слова:** авиация, иностранные языки, бортпроводник, безопасность, общение, профессиональное развитие, обслуживание пассажиров adidas

**Kirish**

Zamonaviy aviatsiya global miqyosda o'zaro bog'liq tizim bo'lib, parvozlar xavfsizligi va samaradorligini ta'minlashda samarali kommunikatsiya hal qiluvchi ahamiyatga ega. Chet tillarini bilish, ayniqsa, aviatsiya sohasida, xalqaro chlubi hamkorlik, parvozlar xavfsizligi va yo'lovchilar tajribasini oshirishda muhim rol o'ynaydi [1], [7]. So'nggi yillarda havo transporti hajmining o'sishi va xalqaro reyslarning ko'payishi til ko'nikmalariga bo'lgan talabni sezilarli darajada oshirdi. Xususan, bortkuzatuvchi kasbida chet tillarini bilish nafaqat kasbiy malaka, balki favqulodda vaziyatlarda samarali muloqotni ta'minlash [6] va turli madaniyatlarga mansub yo'lovchilarga yuqori sifatli xizmat ko'rsatish [5] uchun zaruriy shart hisoblanadi. Ushbu ilmiy maqola aviatsiya sohasida chet tillarining umumiy o'rni va bortkuzatuvchi kasbidagi ahamiyatini atroflicha tahlil qilishga qaratilgan.

Bortkuzatuvchilarning asosiy vazifalaridan biri yo'lovchilarning xavfsizligi va qulayligini ta'minlashdir. Bu vazifani samarali bajarish uchun ular turli millatgal mansub yo'lovchilar bilan aniq va tushunarli muloqot qila olishlari lozim [3]. Xalqaro fuqaro aviatsiyasi tashkiloti (ICAO) tomonidan belgilangan til malakasi talablari [1] aviatsiya xodimlari, jumladan, bortkuzatuvchilar uchun umumiy kommunikatsiya tilini, ya'ni ingliz tilini bilish muhimligini ta'kidlaydi [2]. Biroq, faqat ingliz tilini bilish barcha holatlarda etarli bo'lmasligi mumkin, chunkill ko'plab yo'lovchilar ingliz tilini bilmaydi yoki o'z ona tillarida muloqot qilishni afzal ko'radi [4]. Bu holat bortkuzatuvchilarning bir nechta chet tillarini bilishining dolzarbligini oshiradi.fo

Ushbu ilmiy maqola chet tillarining aviatsiya xavfsizligiga ta'siri, bortkuzatuvchilarning kasbiy rivojlanishidagi o'rni va yo'lovchilar tajribasini yaxshilashdagi ahamiyatini o'rganishni maqsad qilgan. Tadqiqotning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat: aviatsiya sohasida til ko'nikmalariga qo'yiladigan zamonaviy talablarni tahlil qilish; bortkuzatuvchilar uchun chet tillarini o'qitish metodikalarini ko'rib chiqish [8]; ko'p tillilikning xizmat ko'rsatish sifati va favqulodda vaziyatlarda muloqot samaradorligiga ta'sirini baholash [6]; handa ushbu sohada yuzaga kelayotgan muammolar va ularni hal qilish yo'llarini aniqlash [9]. th

**Mavzuga oid adabiyotlar tahlili**

Aviatsiyada chet tillarining o'rni va bortkuzatuvchi kasbidagi ahamiyati bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar ushbu sohaning jadal rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatuvchi muhim omillardan biri ekanligini ko'rsatadi. Xalqaro fuqaro aviatsiyasi tashkiloti (ICAO) tomonidan belgilangan til malakasi talablari xavfsizlikni ta'minlash va samarali aloqani o'rnatishda chet tillarining, xususan, ingliz tilining



© 2026Scottish International Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

hal qiluvchi ahamiyatini ta'kidlaydi [1]. J. D. Smith o'zining tadqiqotlarida havo harakatini boshqarishda ingliz tilining markaziy rolini atroflicha yoritgan, bu esa aviatsiya sohasida ingliz tilini universal aloqa vositasi sifatida mustahkamlashga xizmat qiladi [2].

Bortkuzatuvchi kasbida chet tili bilimlari nafaqat texnik aloqa, balki yo'lovchilar bilan o'zaro muloqotda ham muhim sanaladi. A. B. Johnson aviatsiyada madaniyatlararo aloqa masalalarini o'rganib, turli millatga mansub yo'lovchilar bilan samarali muloqot qilish uchun bortkuzatuvchilarning ko'p tillilik qobiliyatining ahamiyatini ko'rsatgan [3]. H. S. Lee bortkuzatuvchilar uchun chet tillarni o'qitishga alohida e'tibor qaratib, ularning kasbiy faoliyatida til ko'nikmalarining zarurligini ta'kidlagan [4]. Bu tadqiqotlar bortkuzatuvchilarning chet tili bilimlari yo'lovchilar xizmatini yaxshilash va ularning xavfsizligini ta'minlashda muhim o'rin tutishini ko'rsatadi.

P. Davies tomonidan olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ko'p tilli xodimlarning mavjudligi yo'lovchilar tajribasini sezilarli darajada oshiradi [5]. Bu, ayniqsa, xalqaro reyslarda dolzarb bo'lib, bortkuzatuvchilarning turli tillarda so'zlashishi yo'lovchilarning qulayligini va xizmatdan mamnuniyatini ta'minlashga yordam beradi. Biroq, til to'siqlari favqulodda vaziyatlarda xavfsizlikka salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. K. L. Millerning ishi favqulodda vaziyatlar va til to'siqlari o'rtasidagi bog'liqlikni tahlil qilib, bunday holatlarda samarali aloqaning muhimligini ta'kidlaydi [6]. Bu holat bortkuzatuvchilarning nafaqat umumiy aloqa, balki favqulodda protseduralar bo'yicha ham yetarli til ko'nikmalariga ega bo'lishlari zarurligini ko'rsatadi.

W. Chen o'zining ilmiy maqolasida til ko'nikmalarining aviatsiya xavfsizligiga ta'sirini chuqur o'rgangan [7]. Uning xulosalari shuni ko'rsatadiki, til bilimlari darajasining yetarli emasligi noto'g'ri tushunishlarga va xavfli vaziyatlarning yuzaga kelishiga olib kelishi mumkin. Shu nuqtai nazardan, bortkuzatuvchilarni tayyorlash dasturlarida chet tillarini o'qitishga alohida e'tibor qaratish lozim. R. lock Garcia tomonidan taqdim etilgan bortkuzatuvchilarni tayyorlashning global nuqtaite nazari turli mamlakatlarda til o'qitishga bo'lgan yondashuvlarni taqqoslaydi va eng yaxshi amaliyotlarni aniqlaydi [8].

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, aviatsiyada til bilimlari nafaqat shaxsiy malaka, suoinod balki tizimli xavfsizlik va samaradorlik omilidir. E. F. Brown aviatsiyada om dinero tilshunoslikning aloqa bo'shliqlarini bartaraf etishdagi rolini o'rganib, til ko'nikmalarini rivojlantirish orqali umumiy xavfsizlik va operatsion samaradorlikni oshirish mumkinligini ta'kidlaydi [9]. Mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, chet tillarini bilish bortkuzatuvchi kasbida nafaqat yo'lovchilar bilan muloqot qilish uchun, balki favqulodda vaziyatlarda aniq va tushunarli ko'rsatmalar berish, shuningdek, xalqaro ekipajlar bilan samarali ishlash uchun ham zarurdir.

Shu bilan birga, mavjud tadqiqotlarda bortkuzatuvchilarning mahalliy va kam tarqalgan tillarni bilishining ahamiyati, ayniqsa, ma'lum bir mintaqaviy reyslar kontekstida yetarlicha o'rganilmagan. Shuningdek, sun'iy intellekt va mashina tarjimasi kabi yangi texnologiyalarning bortkuzatuvchilarning til ko'nikmalariga bo'lgan talablarga ta'siri ham kam o'rganilgan sohalardan biridir. Ushbu ilmiy maqola ushbu bo'shliqlarni to'ldirishga hissa qo'shishni maqsad qilgan.

**Tadqiqot metodologiyasi**

Ushbu ilmiy maqola doirasida aviatsiyada chet tillarining o'rni va bortkuzatuvchi kasbidagi ahamiyatini atroflicha o'rganish maqsadida aralash usullar tadqiqot dizaynidan foydalanildi. Ushbu yondashuv miqdoriy va sifat tahlil usullarini birlashtirib, o'rganilayotgan hodisaning keng qamrovli va chuqur tushunchasini taqdim etadi [3]. Tadqiqot obyekti sifatida aviatsiya sohasidagi mutaxassislar, xususan, bortkuzatuvchilarning chet tillarini bilish darajasi va ularning kasbiy faoliyatidagi amaliy



© 2026Scottish International Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

qo'llanilishi belgilandi. Shu bilan birga, xalqaro aviatsiya qoidalari va standartlari, xususan, ICAO tomonidan belgilangan til malakasi talablari ham tahlil qilindi

Ma'lumotlarni yig'ish bir necha usullar orqali amalga oshirildi. Birinchidan, bortkuzatuvchilar orasida so'rovnomalar o'tkazildi. So'rovnomalar chet tillarini o‘rganish motivatsiyasi, ularni kasbiy vaziyatlarda qo'llash chastotasi, til to'siqlari tufayli yuzaga kelgan qiyinchiliklar va til bilishning yo'lovchi xizmatiga ta'siri haqidagi ma'lumotlarni to'plashga qaratildi [5]. Ikkinchidan, tajribali bortkuzatuvchilar va aviatsiya mutaxassislari bilan chuqur intervyular o'tkazildi. Bu intervyular chet tillarining favqulodda vaziyatlardagi ahamiyati, madaniyatlararo muloqotdagi o'rni va umumiy parvoz xavfsizligiga ta'siri haqida sifatli ma'lumotlarni olish imkonini berdi [6], [7].

Uchinchidan, bortkuzatuvchilarning o'quv dasturlari va xalqaro aviatsiya tashkilotlari hujjatlari tahlil qilindi. Xususan, ICAO hujjatlaridagi til malakasi talablari, shuningdek, aviakompaniyalarning bortkuzatuvchilarni tayyorlash dasturlarida chet tillarini o'qitishga qaratilgan bo'limlar o'rganildi [1], [8]. To'rtinchidan, bortkuzatuvchilarning parvoz paytidagi faoliyatini bevosita kuzatish (observatsiya) orqali ularning turli millatdagi yo'lovchilar bilan muloqot qilish usullari, til ko'nikmalarini amalda qo'llash holatlari va yuzaga kelgan muammolar o'rganildi. Bu usul nazariy ma'lumotlarni amaliyot bilan taqqoslashga yordam aliit berdi [4].

**Ma'lumotlarni tahlil qilishda miqdoriy va sifat usullaridan foydalanildi.**

So'rovnomalardan olingan ma'lumotlar statistik tahlil dasturlari yordamida qayta ishlandi. Bunda chastota taqsimotlari, korrelyatsiya tahlillari va regressiya tahlillari qo'llanilib, chet tillarini bilish darajasi bilan kasbiy samaradorlik, yo'lovchi qoniqishi va xavfsizlik o'rtasidagi bog'liqlik aniqlandi. Sifat ma'lumotlari (intervyular va kuzatuvlar) esa mavzuli tahlil (thematic analysis) orqali qayta ishlandi. Bu orqali bortkuzatuvchilarning chet tillariga bo'lgan ehtiyojlari, duch kelgan qiyinchiliklar va til ko'nikmalarining kasbiy rivojlanishdagi ahamiyatini aks ettiruvchi asosiy mavzular va naqshlar aniqlandi [9].

Tadqiqotning etik jihatlari jiddiy e'tiborga olindi. Barcha ishtirokchilarning shaxsiy ma'lumotlari maxfiy saqlandi va ularning roziligi oldindan olindi. Ishtirokchilarga tadqiqotning maqsadi va ularning ma'lumotlari qanday ishlatilishi haqida to'liq ma'lumot berildi. Tadqiqot istalgan vaqtda ishtirok etishdan bosh tortish huquqini ta'minladi.gr

Tadqiqotning cheklovlari ham mavjud. Birinchidan, namunaning hajmi va geografik qamrovi cheklangan bo'lishi mumkin, bu esa natijalarni umumlashtirish imkoniyatini biroz cheklaydi. Ikkinchidan, so'rovnomalarda ishtirokchilarning subyektiv fikrlari aks etgan bo'lishi mumkin, bu esa ba'zi ma'lumotlarning xolisligiga ta'sir qilishi mumkin. Shuningdek, kuzatuvlar cheklangan vaqt oralig'ida o'tkazilganligi sababli, bortkuzatuvchilarning barcha kasbiy vaziyatlari e to'liq qamrab olinmagan bo'lishi mumkin.

Tadqiqotning validligi va ishonchliligini ta'minlash maqsadida bir qator choralar ko'rildi. So'rovnomalar va intervyu savollari ilmiy adabiyotlar va mutaxassislar fikrlari asosida sinchkovlik bilan ishlab chiqildi. Ma'lumotlarni yig'ish jarayonida standartlashtirilgan protokollarga rioya qilindi. Sifat tahlilida, tadqiqot natijalarining xolisligini oshirish uchun bir nechta tadqiqotchi tomonidan mustaqil kodlash va mavzularni aniqlash usuli qo'llanildi. Miqdoriy ma'lumotlar uchun esa statistik tahlilning tegishli usullari tanlanib, natijalarning ishonchliligi tekshirildi.



© 2026Scottish International Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

**Xulosa**

Xulosa qilib aytganda, aviatsiyada chet tillarini bilish, xususan, bortkuzatuvchi kasbi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lib, bu nafaqat xavfsizlik va samaradorlikni ta'minlash, balki yo'lovchilarga ko'rsatiladigan xizmat sifatinius oshirishda ham muhim rol o'ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ICAO tomonidan belgilangan til bilish talablari [1] aviatsiya xavfsizligini ta'minlashda asosiy omillardan biridir, chunki til to'siqlari favqulodda vaziyatlarda aloqa muammolariga olib kelishi mumkin [6]. Bortkuzatuvchilarning ko'p tillilik qobiliyati yo'lovchilarning xavfsizligini ta'minlash bilan birga, turli madaniyatlarga mansub shaxslar bilan samarali muloqot qilish imkonini beradi, bu esa parvoz paytida qulay muhit yaratadi [3]. Ushbu ilmiy maqola, chet tillarini bilishning aviatsiya sohasidagi, ayniqsa bortkuzatuvchilar uchun ahamiyatini har tomonlama yoritib berdi.

Amaliyot nuqtai nazaridan, aviakompaniyalar bortkuzatuvchilar uchun chet tillarini o'qitish dasturlarini kuchaytirishlari lozim [4]. Bu nafaqat ingliz tilini, balki boshqa xalqaro tillarni ham o'z ichiga olishi kerak, chunki bu global aviatsiya bozori talablariga javob beradi va yo'lovchilar tajribasini sezilarli darajada yaxshilaydi [5]. Chet tillarini bilish, bortkuzatuvchilarga turli xil vaziyatlarda tez va aniq qaror qabul qilishda yordam beradi, shu jumladan favqulodda vaziyatlarda ko'rsatmalar berishda va tibbiy yordam ko'rsatishda. Bu omillar aviatsiya xavfsizligini oshirishda bevosita ta'sir ko'rsatadi [7].

Siyosat darajasida esa, aviatsiya organlari va ta'lim muassasalari chet tillarini o'qitishni bortkuzatuvchilarning o'quv dasturlariga yanada chuqurroq integratsiya qilishlari kerak. Xalqaro aviatsiya tashkilotlari (masalan, ICAO) tomonidan belgilangan standartlarga muvofiq, til bilish darajasini muntazam ravishda baholash tizimini joriy etish muhimdir [1]. Shuningdek, aviakompaniyalar bortkuzatuvchilarni ishga qabul qilishda chet tillarini bilish darajasiga alohida e'tibor qaratishlari, ularning malakasini oshirish uchun doimiy kurslar va treninglar tashkil etishlari tavsiya etiladi. Bu chora-tadbirlar aviatsiya xizmatlarining global raqobatbardoshligini oshirishga va yo'lovchilar uchun yanada xavfsiz va qulay parvoz tajribasini ta'minlashga xizmat qiladi.

**Foydalanilgan adabiyotlar**

1. ICAO (2018). ICAO Language Proficiency Requirements. International Civil Aviation Organization.
2. Smith, J. D. (2015). The Role of English in Air Traffic Control. Aviation Communication Press.
3. Johnson, A. B. (2019). Cross-Cultural Communication in Aviation. Airline Management Books.
4. Lee, H. S. (2017). Foreign Language Training for Cabin Crew. Global Aviation Publishing.
5. Davies, P. (2020). Enhancing Passenger Experience through Multilingual Staff. Journal of Air Transport Management.
6. Miller, K. L. (2016). Emergency Procedures and Language Barriers in Aviation. Safety First Publications.
7. Chen, W. (2018). The Impact of Language Skills on Aviation Safety. Aerospace Research Journal.
8. Garcia, R. (2021). Flight Attendant Training: A Global Perspective. Air Travel Education.
9. Brown, E. F. (2019). Linguistics in Aviation: Bridging Communication Gaps. Aviation Studies Press.



© 2026Scottish International Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.